

מאתרי התורה

מדרשו ביתם של צדיקי הרור האחרון זי"ע ועבדו שאתו מושכם היה בגולת ארה"ב והאירו פני תבל באור תורתם קדושתם ועבודתם

ב"ק הרה"ק מטאהש זי"ע

עוברות והנהגות

תורה לשמה

סיפר הרה"ח ר' נחמן דייטש ז"ל [שזכה להסתופף ח"י פעמים בימי שמחת תורה בצל קדשו של רבינו מהר"א מטאהש זי"ע], דפעם אחרי גמר ההקפות התבטא רביה"ק מהר"א מטאהש זי"ע להרבנית ע"ה: "האסטו געזען פיישעלע [כן כינה את רבינו בל' חיבה] טאנצן די הקפות? מ'זעט אז ער לערנט תורה לשמה?".

מובא בס' עבודת עבודה, שיחות קודש (ח"א, ת"ו), בזה"ל: פעם אחת לפני ההקפות קרא אותי זקני הק' בפינה מיוחדת, ואמר לי בחשאי בזה"ל: "לויט ווי אזוי דו וועסט טאנצען הקפות, לויט דעם וועל איך זען צו דיין לערנען איז תורה לשמה", עכל"ק, ומי יעמוד בסוד קדושים, ע"כ.

שיעור של שעות

בתחלת ימי החורף דשנת תשל"ו לפ"ק נחלה ל"ע מגיד שיעור אחד שהיה דר בארץ ישראל, והיה צריך לנסוע לביתו לצורכי רפואה, והיה כאשר נכנס להתפרד מרבינו אמר לו רבינו בזה"ל: "דארפסט דיך גארנישט זארגן, איך וועל איבערנעמן דיין כתה ביז דו וועסט צוריק קומען געזינטערהייט" [רבינו הרגיש בלבו הזהב דארתו מגיד שיעור בהאי פחדא קא יתיב דלמא ימנו מגיד שיעור אחר תחתיו, ועל כן החליט למלא את מקומו עד שיבריא].

ואכן רבינו שינה את כל סדר היום שלו שהיה מוקדש כל כולו לעבודת ה' בג' עמודי עולם, והתחיל להרציא אז שיעורים תמידין כסדרן במשך אותו זמן החורף, בגפ"ת מס' חולין פ' גיד הנשה, עד שחזר אותו מגיד שיעור לאיתנו לזמן הקיץ בבריאות השלימות בעז"ה.

ומספרין התלמידים שלמדו אז אצל רבינו דכל שיעור נאמרה בעמקות ובבהירות נפלאה, מאין דוגמתה, והיה דייקן גדול על כל תיבה ותיבה, וכל שיעור נמשכה לערך ב' או ב' וחצי שעות, ולפעמים נמשך לארבע שעות

שטוב סחרה מכל סחורה, כדכתיב הנחמדים מזהב ומפז רב, ומתוקים מדבש ונופת צופים, ולית טב מיניה (ובפרט הרחיב את הדיבור מענין זה במוצאי שבת אצל הסיפורי מעשיות, לתלמידיו הנאמנים, בחורי חמד הנחמדים, הקרויין בנים).

א לעבעדיגע שלחן ערוך

כאשר התבוננו בכל אורחות חייו של רבינו ראו בעליל איך שכל הנהגותיו היו מדוקדקין בדקדוק רב עפ"י השו"ע, ושיטת כל הפוסקים ראשונים ואחרונים, בכל פרטיה ודקדוקיה, וכל ת"ח ויודע ספר שהכיר את רבינו, הבחין איך שעומד לפניו "לעבעדיגע שלחן ערוך".

הגית בו יומם ולילה

הרה"ח ר' ישראל ברוין שליט"א מספר, דלמד בישיבת קאלוב ביחד עם רבינו, אצל דודו של רבינו הרה"ק הבאר מנחם מקאלוב זי"ע, וסדר השינה היה, דהיות שלא היה מצוי שם מטות כפי הצורך, על כן הוצרכו הבחורי חמד לחלק ביניהם בכל לילה, דכל בחור היה לו שותף לישן, ובחור אחד היה ישן בו חצי לילה הראשונה, ובחור אחר היה ישן בו בחצי לילה השניה, אחרי בחור הראשון אשר כבר השכים ללמוד, וסיפר הנ"ל דבמשך איזה זמן היה שותף עם רבינו ז"ל במטה אחת, ואז היה יכול לישן לילות שלימות בלי מפריע, מחמת דרבינו לא ישן מעולם, ועסק בתורת ה' יומם ולילה, בהתמדה עצומה.

הרה"ג ר' ישראל צבי שלום גליק שליט"א, דומ"ץ טאהש וויליאמסבורג מספר, דאחרי תום שנות הזעם, לא היו ספרי קודש בהישג יד לרבינו, ולא היו לו כי אם ספרי משנה ברורה ותיקוני זוהר, ובספרים אלו עסק תמיד בהתמדה נפלאה, וכאשר עלתה לו הזדמנות לדבר עם רבינו באיזה דבר הלכה, ראה איך שרבינו הוא בקי נפלא בכל חלקי המשנה ברורה.

(אש קודש)

ויותר! וראשי הישיבה משנים קדמוניות שהיו רגילין לדבר עם רבינו בדברי תורה, הביעו התפעלות גדול מגודל בקיאות הנפלא של רבינו בש"ס וד' חלקי שלחן ערוך, וכן מדרך לימודו בעמקות ובבהירות נפלא.

הבחינה על מס' חולין כהיותו בן י"ב שנה פעם כאשר עורר רבינו על ענין מעלת לימוד התורה בהתמדה רבה, התבטא בזה"ל: "איך האב מיך פארהערט מס' חולין ביים זיידען [רבינו מהר"א מטאהש] זי"ע ביי די צוועלף יאהר", ע"כ (נבחנתי אצל הסבא מסכת חולין כשהייתי בן שתיים עשרה שנים) (מפי הרה"ח ר' חיים דוד ווייס הי"ו ששמעו מפי רבינו).

בקי בכל חדרי התורה

גיסו של רבינו, הגה"צ ר' יצחק וויינגארטען זצ"ל ראש ישיבת עץ חיים בעיה"ק ירושלים (היה תלמיד חכם עצום, ומחבר כמה ספרים חשובים), העיד על רבינו שהיה בקי נפלא בכל מקצועות התורה. (מפי בן אחיו, הרב ר' שמעון מנשה וויינגארטן שליט"א, מוויליאמסבורג).

זכרי בו אינני מניח לי לישן

הרה"ח ר' בערל פיינקעס הי"ו ממאנסי, תלמיד הישיבה, מספר דפעם לפני ארבעים שנה בעת שרבינו ז"ל הרחיב את הדיבור להבחורי חמד בישיבה, בענין גודל מעלת התמדת התורה, כי טוב סחרה, מכל סחורה, התבטא רבינו, דבעת ששהה במחנה עבודה "מונקאטאבאר" התחבא מהרשעים הארורים, ולמד שם התורה הק' בהתמדה רבה, ואור התורה הקדושה לא הניחו לישן.

טוב לי תורת פיד

המעיינין בספרי הקודש של רבינו ז"ל "עבודת עבודה" יכולין למצוא אפס קצהו בגודל אהבת התורה שבער בקרבו באש שלהבת י-ה, והרחיב הדיבור פעמים אין ספור בדיבורים נלהבים, בגודל עריבות, מתיקות, ידידות, לימוד תורתנו הק',

עניני הילולא

זי"ע ביקר במדינת אונגאריין, עבר דרך רחוב זה, ואמר כי הוא מרגיש שברחוב זה עברו הר"ר אלימלך והר"ר זושא בגלותם, כי הרגיש אור הקדושה שנשאר שם מכחם.

ואף כאשר כבר ישב הר"ר אלימלך בהיכל קדשו בעיר ליוזענסק, עדיין היה הרבי רבי זושא ממשיך לכתת רגליו מעיר לעיר ומכפר לכפר. ומטעם זה לא היה הר"ר זושא מפורסם כל כך בהנהגתו רביסטעווע עם תלמידים, כי פעל ענינים רמים יותר מאשר פועלים על ידי רביסטעווע, עד איז געווען גרעסער ווי א רבי, כי בטלטולו מעיר לעיר ומכפר לכפר החזיר בתשובה אלפים מישראל, ובכל מקום שהגיע, הרגיש מיד אם יש שם איזה בעל עבירה, והתיישב למולו, וכל העבירות אשר עבר האיש ההוא בימי חייו היה מונה על עצמו, וכך אמר: "זושא זושא למה עשית כך וכך במקום פלוני ובזמן פלוני", וכאשר שמע האיש את דברי הר"ר זושא שיוודע את כל מעשיו, ושמע היאך מונה אותם על עצמו בחרטה ובלב נשבר כל כך, נתעוררה בלבו חרטה גדולה על כל מעשיו, ולא זו משם עד שקיבל סדר התשובה מרבי רבי זושא, וזכה לתיקון אמיתי ולתשובה שלימה.

וכמה פעמים בעת כזאת, נטל הר"ר זושא כל משא העוונות של האיש ההוא על שכמו, שיהא נחשב כאילו הוא עשאה, ועל ידי זה זכה האיש ההוא לטהרה גדולה, וממילא היה בכחו לחדש את מעשיו בניקל ונעשה כקטן שנולד, ואחר כך שב הרבי רבי זושא על כל אותם החטאים בתשובה שלימה, ופרק את משא העוונות גם מעל שכמו. וזה אחד מהענינים הנפלאים אשר הפליא הרבי רבי זושא לעשות. ובדרכים אלו וכיצא בהן זכה להחזיר בתשובה הרבה נשמות תועות, ויהודים רבים בעיירות שלימות שינו את דרכם וחזרו בתשובה בכחו של הר"ר זושא.

*

הרבי רבי זושא היה מלא כל כולו ביראת ה', כל איבריו היו מרתתין ומפחדין מפחד ה' והדר גאווה, וכל מי שבא פעם אחת בגבולו נשפע עליו יראת ה' עד עולם, כל שכן כאשר הגביה ידיו על ראש אחד מישראל, האציל עליו בזה יראת שמו יתברך על כל ימי חייו.

בהיות הרה"ק בעל מאור ושמש זי"ע ילד קטן, כיתת רגליו לחפש לו רבי לשורש נשמתו, ובתוך דרכיו הגיע אל הרבי רבי זושא בעת אשר עמד בתפלה מעוטף בטליתו, הילד המאור ושמש רץ תיכף מתחת טליתו של הר"ר זושא, וראהו בוכה ושופך שיחו לפני ה' עד שדם שותת ויורד מעיניו. הרבי רבי זושא הרגיש בקדושת נשמתו של הילד הזה החוסה בצל כנפי טליתו, והאציל עליו אז אור גדול, וכאשר גמר תפלתו אמר לו: האצלתני עליך עתה חלק הנפש וחלק הרוח, מכאן תלך אל אחי הרבי רבי אלימלך לליוזענסק והוא יאציל עליך חלק הנשמה.

**

זאת היתה כח הגדול של הרבי רבי זושא, שהיה יכול להאיר את נפש הצדיק, להלהיב לבבו ולהעמידו על עמדו עד עולם.

(מוצש"ק וארא - עבודת עבודה)

ביום ה' [ב' שבט] הבעל"ט יחול הילולת הרה"ק רבי משולם זושא מהאניפולי זי"ע.

כאשר הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע, לקח לחתן את הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל זי"ע, שהיה נכד להרבי ר' זושא זי"ע בן אחר בן, שמח מאוד שזכה להשתדך עם הרבי רבי זושא. ובעת גמר השידוך כאשר רצו לפרט לפניו את יחוסו של החתן אחר שאר צדיקים, לא הקשיב אל הדברים ואמר: "איני צריך יחוס יותר גדול ורם מזה שהוא נכד הרבי רבי זושא". כי דבר זה היה יקר בעיניו מעל כל הון.

בשמים העידו על הר"ר זושא, שהוא לומד את ספר הזוהר הק' עם אותן הכוונות אשר רבי שמעון בן יוחאי עצמו כיוון בדבריו. וכך היה המעשה: להר"ר זושא היה אח ושמו רבי נתן, שהיה אב"ד דעיר סטוצין, והיה גדול מאוד בתורה. רבי נתן לא הבין את דרך החסידות, ולא היה ניחא בעיניו הליכתם ודרכם של אחיו הר"ר אלימלך ור"ר זושא.

פעם אחת אירע כי רבי נתן נחלה מאוד ל"ע, והרופאים אמרו כיון שחלה במחלה שהיא מדבקת, הוא מוכרח לשהות מחוץ לעיר, כדי שלא תתפשט מחלתו לשאר תושבי העיר, ושכב מחוץ לעיר משך זמן רב, ומחלתו גברה בו עד שנתקרב זמן יציאת נשמתו, וכבר נקראו אנשי החברה קדישא לעמוד סמוך לו. אבל פתאום פתח את עיניו, נטל את ידיו, והתיישב על מטתו, ולאט לאט התחיל לחזור לכוחותיו. ופתח את פיו וסיפר לסובביו מה שעבר עליו, כי נשמתו כבר עלתה למעלה, וכבר נפסק עליו הדין להסתלק מן העולם, פתאום נכנסו אחיו הר"ר אלימלך והר"ר זושא לפני בית דין של מעלה ואמרו כי הם אינם מסכימים שיסתלק, כי הוא עוד צעיר לימים וצריך לגדל צאצאיו, גם העולם צריכין אליו כי הוא גאון גדול ופוסק. מיד קיימו את דבריהם ונתבטלה הגזירה ממנו.

שאל רבי נתן את הבית דין של מעלה, מה הרבותא והגדולה של שני אחיו אלו, אשר בית דין של מעלה מבטלים דעתם מפניהם, וענו לו קצת אודות גדולתם, ועל הר"ר זושא אמרו לו בין השאר: "כי הוא מטייל בשמים עם מקל בידו וספר הזוהר תחת זרועו, ולומד הזוהר באותן הכוונות אשר רבי שמעון בו יוחאי עצמו כיוון בדבריו".

כאשר חזר רבי נתן לאיתנו, קיבל על עצמו להתקרב אל אחיו הקדושים, ותקע מושבו סמוך לעיר ליוזענסק, ומנוחתו כבוד מאחורי ציונו הק' של אחיו הר"ר אלימלך, ועל מצבתו חרתו שיעיינו בפנקס הקהל, ששם נרשמו פרטי מעשה זה היאך הר"ר אלימלך והר"ר זושא פעלו עבורו אריכות ימים ושנים.

*

הרבי רבי זושא הלך בגולה כמה שנים יחד עם אחיו הר"ר אלימלך מליוזענסק זי"ע כידוע, ושניהם יחד פעלו בדרכיהם ענינים רמים ונסתרים, וטיהרו את אויר העולם, כי בכל מקום מדרך כף רגלם האירו כח הקדושה עד עולם. כמו ששמעתי מפי דודי הרה"צ רבי משה יחיאל פעקעטע זצ"ל מעיר דעברעצין, בעת שביקרתי אצלו בדעברעצין והלכתי עמו ברחוב העיר, וכאשר עברנו באחד מן הרחובות, עמד שם וסיפר לי, כי כאשר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמאראנא

ב"ק ארמו"ר בעל תורת מרדכי מויז'ניץ זי"ע

עוברות והנהגות

עניני הפרשה

רבי עבודה הנלמדים מהמכות

בענין סדר המכות, אפשר לומר בדרך דרוש, דהנה המכות היו הכנה ליציאת מצרים, ותכלית יציאת מצרים היתה קבלת התורה, כמו שאמר השי"ת למשה (שמות ג, יב) **בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה**. ואם כן יש לומר, שהמכות מרמזים לדברים שיש בהם הכנה לקבלת התורה. ולהלן (ת, יז) כתב רש"י, **ויש טעם בדבר באגדה בכל מכה ומכה למה זו ולמה זו, בטכסיסי מלחמות מלכים בא עליהם וכו', עיי"ש**. ואפשר לפרש סדר המכות, לענין טכסיסי מלחמת היצר.

מכת דם

אפשר לומר אשר מים רומז לתורה, עדה"כ (ישעיה נה, א) **הוי כל צמא לכו למים**. דם רומז למסירת נפש. ויש בזה רמז, שכדי להגיע למים, שהוא תורה, אי אפשר בלתי ע"י דם דהיינו מסירת נפש. וכמו כן אי אפשר להגיע לכל נקודה ביהדות כי אם ע"י מסירת נפש. וזהו היסוד שמראה לנו מכה זו, שקשה להיות יהודי. וע"ד שאמרנו חז"ל (ע"י דברים רבה פה, ב) **ואם תאמרו שמה לרעתכם נתתי לכם את התורה, לא נתתי אותה אלא לטובתכם וכו'**. והיינו שאין התורה דבר קל, הגם שהוא דבר טוב, אבל מ"מ היא קשה ונדרש לה מסירת נפש.

והנה עיקר והיסוד של היהדות היא האמונה, כמאמרם ז"ל (מכות כד ע"א) **בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה**. והנה תיבת אד"ם משולב מאות אל"ף ומאותיות ד"ם. אל"ף רומז לאלופו של עולם, ודם רומז לחיות האדם, דכתיב (דברים יב, כג) **כי הדם הוא הנפש**. ואם חיות האדם משולב עם אלופו של עולם, שמאמינים בהשי"ת, אז נקרא אד"ם השלם, אבל פרעה פגם באמונתו, שאמר (שמות ה, ב) **מי ה' אשר אשמע בקולו, החסיר אות אל"ף מתיבת אדם ונשאר ד"ם, ע"כ בא עליו מכת דם**.

והנה בטעם שהכה ה' את היאור שנהפך לדם, כתב רש"י (שם ו, יז) **לפי שאין גשמים יורדים במצרים ונילוס עולה ומשקה את הארץ ומצרים עובדין לנילוס, לפיכך הלקה את יראתם ואח"כ הלקה אותם**. ובפרשת שמות (ד, ט) **פירש רש"י, כשהקב"ה נפרע מן האומות נפרע מאלהותם תחילה, שהיו עובדים לנילוס המחיה אותם והפכה לדם**.

ויש להבין דלא מצינו בקרא להדיא דהנילוס היה אלהים, ועל הצאן מצינו מפורש שהיה אלהותם, כמפורש בכמה מקומות. בפרשת ויגש (בראשית מו, לד) **תועבת מצרים כל רועה צאן, וברש"י לפי שהם להם אלהות**. וכן הוא בתרגום על תועבת מצרים (שמות ח, כב), **בעירא דמצראי דחלין ליה**. וא"כ לכאורה היתה צריכה המכה הראשונה להיות בצאן. וגם אח"כ במכת דבר לא היתה המכה

א. החזק במוסר (א)

רבינו זי"ע ה' יחיד בדורו באמירת מוסר ודברי הדרכה לאנ"ש, ספריו הקדושים ספרי דברי תורה וכן ה' כרכים של דרשות הם מלאים דברי מוסר והדרכה על כל ענין ששייך, ברוחניות, בגשמיות, לאנשים, לנשים, ואף לילדים (במסיבות חנוכה).

ידוע מה שסיפר רבינו הרבה פעמים שהגה"ק ר' הילל מקאלמייזע זצ"ל ה' נוסע מעיר לעיר לומר מוסר, וכשבא לבאקאווינא שאל מי הוא המנהיג בגליל זה, ואמרו לו על הצמח זי"ע שהיה הראש במחוז בוקאווינא, וכשבא להצמח שאל אותו למה אינו נוסע ממקום למקום להדריך את בני"ו ולומר להם דברי מוסר והדרכה, ואמר לו הצמח "גם אויל מחריש לחכם יחשב" (משלי יז, כח) - מה שהאויל עושה בחרישה החכם עושה במחשבה לבד.

עוד אמר לו שגם בשבתו בביתו אפשר להשפיע להעולם, ורבינו אמר ההסבר בזה ע"ד שמצינו בחז"ל (מו"ק ט"ז ע"ב) **העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרות עליו מבחוץ, והיינו שיכול להיות יושב בחדרו ולומד, ועכ"ז תורתו משפעת גם לחוץ לאחרים וגם לדורות הבאים, ואע"פ שאינו נראה וניכר מיד, מ"מ בהמשך הזמן יתוודע שהתורה שעסק בה השפיע ברכה לכל העולם**.

סיפר רבינו שבימי הצמח זי"ע נתפשט פעם בעיר וויז'ניץ מ'אדע' חדשה שהנשים הלכו באיזה כובע והדבר לא ה' נוח לאי" להצמח. הלך הצמח באמצע היום - כאשר לא היו הבעלי בתים בביתם - וסיבב בעצמו מבית לבית כשנלוו אליו שני גבאים, ולקח מהנשים אותם הכובעים, שלא יכלו להעזי פניו ומסרום לידיו. ואח"כ עשה מדורה ושרף את כל הכובעים. בערב כאשר חזרו הבע"ב לביתם ונתוודע להם מה שעשה הצמח נעשה רעש גדול בעיר מאנשים הפשוטים, עד שהוצרך הצמח לברוח לכמה שבועות מוויז'ניץ לעיירה הסמוכה. אלא שבהמשך הזמן ראו אנשי העיר שנתמעט פרנסתם, מאחר שיציאת הצמח מן המקום עשה רושם שנתמעטו שיירות החסידים שהיו מגיעים להסתופף בחצרו, וזה השפיע לרע על פרנסת אנשי העיר, אז באו אליו ובקשוהו שיחזור לעירם, והחזירוהו בכבוד גדול עד כדי כך שסלקו הסוסים מהעגלה והובילוהו בכבודם ובעצמם במקום הסוסים.

על זקינו האהבת ישראל ז"ל היה רבינו אומר הרבה פעמים שלא ה' דרכו לומר מוסר או הדרכות, וכששאלוהו על כך היה עונה "איך קען נישט זאגן". [והיגיל היה רבינו לומר שעל דבר אחד היה האהב"י אומר מוסר, כאשר

ראה שמדברים באמצע התפלה ה' קורא ואומר מדוע אינכם מדברים עמי, ופעם אמר "מיט מיר וויל קיינער נישט רעדן", וה' נראה הדבר שכאב לו ענין זה למאד.]

פעם בעת חזרת התורה התנצל רבינו ואמר: **פלא הלא זקיני ראה הכל, ובודאי ראה מה שיהיה אתי, "וואס ס'וועט ווערן פון מיר", ואעפ"כ לא אמר לי מוסר**.

רבינו האריך פעם (דרשות ח"ג לך תשנ"ה) בדברי התנצלות בזה שאהב"י מנע עצמו להגיד מוסר, וסיפר שה' פעם אצל הרה"צ רבי יודא'לע זצ"ל בירושלים, ואמר בלשונו - **פלא על שני קדושים הללו [אאזמו"ר ז"ל והרה"ק מאנטיניא ז"ל] שלא עשו כלום להדריך אנשי שלומם, והיו דבריו האלו נראים בעיני רבינו כקצת פגם בכבודם, ואמר לרבי יודא'לע - וכי אינך מתירא לומר כן עליהם, אני לא הייתי מעיז לומר כדברים האלו, והראה רבי יודא'לע לרבינו בספה"ק **נועם אלימלך** (פרשת וישלח ד"ה וזהו ויהי) שכתב בזה"ל, דהנה אנחנו אומרים בהוידוי אנחנו ואבותינו חטאנו, ויש ליתן טעם למה אנו מזכירים חטא אבותינו, ויש לומר הענין הוא דגם אם חטא אדם אין לעשות עצמו רשע ממש נגד המקטרג, רק ירשיע עצמו במקצת ויצדיק עצמו במקצת, וזהו שאנו תולים קצת החטא באבותינו, דהיינו מה שאנחנו חטאנו הוא ע"י אבותינו שלא קדשו אותנו בקדושה שלימה, וגם זה גרמה לנו שחטאנו, ובאמת אבותינו כבר הם בגן עדן ולא יזיק להם הקטרוג, רק שאנו תולין בהם כדי שלא ליתן פתחון פה להמקטרג שאנחנו עצמינו חלילה עושים עצמינו רשעים, עכלה"ק. והיתה זאת כוונתו במה שהיה מדבר עליהם שלא עשו כלום להדריך אנשי שלומם.**

אחד מבניו שאל פעם את רבינו מדוע הוא אמר להם הרבה מוסר בילדותם, דהלא האהב"י לא היה אומר מוסר לבניו ונכדיו, ענה לו רבינו "נו, קוק וואס ס'איז געשען מיט מיר?".

פעם כשה' בתקופה שרבינו מחה נגד איזה קהילה, וקראו אותו על הטעלפון ואף שלחו לו מכתבים המדברים בגנותו, והוא ה' מעיין בהם ושומע מה שאומרים. פעם שאלו אותו על כך מדוע שומע וקורא מה שהם אומרים, אמר "כאטש איז דא איינער וואס זאגט מיר דעם אמת".

מסופר שפעם אמר לו איזה יהודי ליטאי שאין שומעים את קולו כראוי כשקורא בתורה, ורבינו קיבל דבריו, ואף התבטא שיש לו הנאה כשאומרים לו האמת אודותיו. (קונטרס 'מרדכי מתהלך')

ב"ק ארמו"ר בעל תורת מרדכי מויז'ניץ זי"ע

שהיא קצת עבירה, מיישר אותה היצה"ר בעיניו שאין זה חמור כל כך. ובוה מפרש הגמרא (שבת ע"ה ע"א) שוחט משום מאי חייב משום צובע, ופירשו התוס' (ד"ה שוחט) דאשוחט דעלמא קאי, דהיינו על היצה"ר שהוא מלאך המות, דמשום מאי חייב, הרי זה התפקיד שלו להסית להאדם, ותירצו הגמ' משום צובע, דהשטן צובע העבירה ומראה להם פנים כאילו עושה מצוה, עכתודה"ק.

וזה י"ל דהעבודה זרה של הצאן היתה עבירה

מיוחדת להצאן, רק כלל כל בהמות וחיות, כדכתיב (שם ט, ג) הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן, וא"כ קשה מדוע לא היתה מכה מיוחדת להצאן. ואפשר לומר על פי מה דאיתא בשם הבעש"ט הקדוש זי"ע, דהיצה"ר אינו בא ליהודי שיעשה עבירה, כי איזה בר ישראל שמאמין בהקב"ה יתרצה לעשות עבירה, רק היצה"ר מפתה את האדם שזה מצוה, ומביא לו ראיות על זה, ואח"כ אע"פ שהאדם רואה כבר

נגלית, שלא היה להם שום תועלת מזה, שהרי הקפידו שלא לשחטם ושלא לאוכלם, ועל זה לא הוצרך מכה, שממילא לא היו ישראל באים לעבדם. אבל העבודה זרה של הנילוס היה מקום לטעות שהיא מצוה, כיון שמחיה אנשים, שהרי השקה כל השדות שבארץ מצרים, והיה מקום להיצה"ר להטעות שמצוה לעובדו כיון שמועיל לכל העולם, ע"כ עבודה זרה זו הוצרך יותר להכותה, שזה חמור יותר. (גליון 'דרכה של תורה', ישיבת וויז'ניץ, בלומינגראווי נ.י.)

עניני הלולא

הרה"ק רבי משולם זושא מאניפאל זי"ל - מר"ס מנורת זהב

ה. הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל הי' עורך חשבון הנפש בכל לילה, והיה מתחרט על מעשיו שעשה ביום זה, והי' מקבל על עצמו שמהיום והלאה כבר יתנהג בדרך הטוב. והי' אומר לעצמו, "זושא, הלא גם אתמול אמרת כן, והבטחת לשנות את דרכך, ולא קיימת את דבריך". ואח"כ חזר ואמר, "אבער היינט מיין איך עס אמת'דיג". ונענה שוב ואמר, "הלא גם זה גופא אמרת אתמול, ולא הועיל". ושוב חזר ואמר, "אבל כעת באמת אקיימה, ועכשיו מקבל אני עלי כן באמת לאמיתו". וכך הי' חוזר כמה פעמים. ככה היה אומר בכל יום, והיה מחזק את עצמו להתחיל מחדש.

ו. הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל היה אומר, "מען וועט נישט שמייסן זושא, פארוואס ער איז נישט אזוי ווי דער רבי ר' בער. נאר מען וועט שמייסן זושא, פארוואס ער איז נישט אזוי ווי זושא דארף צו זיין". כלומר שלא ידונו אותו בשמים, על מה שאינו במדרגת רבו המגיד הגדול ממעזריטש זצ"ל, אלא ידונו אותו, מדוע אינו כמו שהוא עצמו היה צריך להיות לפי מדרגתו.

ז. הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל המשיל ענין ניהול משא ומתן עם פושעים למטאטא (בעזעס). שהגם שמנקה את הבית, אבל בכל זאת הרי המטאטא בעצמו נשאר מזוהם ומלוכלך. כן הוא המתווכח עם אינשי דלא מעלי, שאפילו אם סוף כל סוף ישפיע עליהם, מ"מ קשה מאוד שלא יודבק בו כלום מרעת האנשים ההמה.

ח. מספרים על הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל, שכשלמדו אתו משנה ראשונה דמסכת ברכות (ב"ע"א) 'מאימתי קורין את שמע', נפל עליו מורא שמים גדול. ופירש אז 'מאימתי', מלשון אימה ופחד, דהיינו שיקרא את שמע מתוך אימה ופחד.

(ספר 'זכר קדשו', סיפורי רבינו)

הבטיח האיש שיחזור ויתמוך את הרבי ר' זושא, ושוב נתרוםס קרנו, והתחיל להצליח מחדש.

ב. הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל אמר, כי עיקר השכר שיקבל בעוה"ב יהיה על לימוד התורה והמצוות שעשה בשנות נעוריו, בעוד שלא הרגיש טעם בשעת עשיית המצוות, ולא הבין עדיין את מתיקות התורה, רק היו לו למשא כבד, והיה צריך לעמול ולהתייגע. כי כל התחלות קשות, והיו לו אז נפילות, והוצרך להתחזק שוב ושוב לעמוד בקשרי המלחמה עם יצרו, ואעפ"כ קיימה, ולפום צערא אגרא. אבל על המצוות שעשה בימי זקנותו, כשכבר הרגיש בהם טעם, והוא נמשך מאלי לקיים המצוה, לא מגיע לו שכר עליהם, כי עצם קיום המצוה זהו שכרו. ואף אם היו נותנים לו כל חללי דעלמא, לא הי' מבטל ממנה, ואפילו אם היו רוצים לנתקו בעל כרחו מתורה ועבודה, לא היו יכולים, כי כבר נעשו אצלו כטבע, וזהו כל חיותו. ואדרבה אם היו מונעים אותו מלעבוד השי"ת, היה זה היסורים הכי גדולים בשבילי.

וכעין זה אמר קדוש אחד, אז ער טוט בענקען על ימי צעירותו. לפי שאז היה עמל, ועלה לו בקושי.

ג. הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל עבר פעם דרך איזה ביהמ"ד, ושמע החזן מתפלל בנעימות, והיה לו מזה התעוררות תשובה. אח"כ נודע לו, שהחזן הוא אינו מתנהג כהוגן, ועשה הרבי ר' זושא תשובה, על ההתעוררות שבא לו ממקום לא טוב. [כי לא מכל דבר טוב יש לקבל התעוררות].

ד. הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל היה נוהג, באם ראה אחד שנכשל בעבירה, אמר לעצמו 'האיך עשה זושא כך וכך'. כי הרגיש, שמן השמים סיבבו שהוא יראה איך פלוני חוטא, משום שהוא גרם לכך שיחטא הלא, מחמת גרעון מעשיו, ולכן תלה האשמה בעצמו.

א. מעשה באיש אחד, שנתן אל לבו לתמוך את הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל. והיה מחזיקו ומנהנהו הרבה, ובזכות זה השפיעו לו מן השמים, והצליח במעשה ידיו עד שהעשיר מאוד.

פעם בא אל הרבי ר' זושא, ולא מצאו בביתו, ושאל איפה הרבי. השיבו לו בני ביתו, כי נסע לרבו המגיד הגדול, הרבי ר' בער זצ"ל. חשב הלה בלבו, אם יש לו להרבי ר' זושא, רבי שהוא נוסע אליו, בודאי גדול הרבי ההוא יותר מתלמידו הר"ר זושא. ואם כשתמך את התלמיד (הרבי ר' זושא), ראה בשביל זה סימן ברכה, ונתעלה והצליח כל כך, על אחת כמה וכמה כשיתמוך את רבו של הר"ר זושא, ודאי יצליח במעשה ידיו כהנה וכהנה.

אמר ועשה, והפסיק לתמוך בהרבי ר' זושא, והחל לתמוך בהמגיד הגדול בעצמו. ואז נהפך עליו הגלגל, והחל לרדת קרנו מטה מטה וירד מנכסיו, עד שהגיע למצב שהי' עני ואביון.

ברוב צערו בא ושאל את הרבי ר' בער זצ"ל, איך יכול להיות דבר כזה, שכאשר תמכתי בהרבי ר' זושא, נתעלה ונתרוםס קרני מאוד, והיתה לי הצלחה ושפע רב. וכאשר אני תומך ברבינו, שהוא רבו של הרבי ר' זושא, שחשבתני שאתעלה עוד יותר, ובאמת ירדתי מטה מטה.

השיב לו המגיד, כשאתה לא דקדקת למי הנך נותן, ולא חפשת דוקא את הרבי הגדול ביותר וליתן צדקה למיחוסים דוקא, אז גם מן השמים לא דקדקו עמך לחשוב האם הנך הראוי ביותר לעשירות זו, ועל כן הצלחת ונתנו לך שפע רב. אבל מאז שהתחלת לדקדק ולהקפיד ליתן למיחוסים דוקא, ולא רצית לתמוך אלא את הרבי הגדול ביותר, גם בשמים החלו לדקדק עמך, מדה כנגד מדה, לראות האם אתה הוא הראוי שישפיעו עליך שפע רב, ומצאו שאינך הראוי, ומנעו ממך השפע, ועל כן הפסדת את רכושך.

1 וע"ד שמצינו במתן תורה שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית (שבת פ"ח ע"א), והרמו בוה שצריך האדם לקבל עליו את התורה במסירת נפש, הגם שענין קבלת עול התורה הרי"ז עול גדול, בכל זאת בתחילה צריך שיקבל עול התורה ביגיעה, ולבסוף ירגיש כבר בנעימות התורה, שזהו מרומז במה שאמרו חז"ל (שם) הדר קבלוה בימי אחשוורוש ברצון, כלומר שמקודם צריך להיות כפה עליהם את ההר, שנדרש יגיעה רבה כנ"ל, אבל לבסוף מרגישים בנעימות התורה ומקבלים התורה ברצון (ליל א' דשבעות תשנ"ו).

ככדאיתא בגמ' (סנהדרין ל"ח ע"ב) בהא ששנינו (אבות פ"ב מ"ד) ודע מה שתשיב לאפיקורוס, לא שנו אלא אפיקורוס עכו"ם, אבל אפיקורוס ישראל כל שכן דפקר טפי. וברש"י, שלא יוכל להשיבו דבר המקובל לו (דרשות', ח"א עמוד יט).

ב"ק ארמו"ר מסקולטנו זי"ע

עוברות ואמרים נעימים מצדיקי הרורות

הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע - עוברות וסיפורים:

למה דקדק הרה"ק מאפטא זי"ע לברך בלשון שירוויחו 'מעות הרבה', הלא די היה שיברכם 'בפרנסה טובה', ופירש הוא זי"ע כי באמת יש להבין מהיכן לוקח הצדיק האות ע' להכניסו לתוך תבת מות, אלא שהצדיק לוקח את האות 'עין' מתבת 'רעב' ומכניס אותה בתבת 'מות', ואז יוצא הצירוף 'מעות רב', כי מתבת 'מות' נעשה 'מעות' ומתבת 'רעב' נעשה 'רב'.

ומרן רבינו זי"ע רגיל להוסיף הסבר בזה לאנשים כערכינו, כי הצדיק ששומר את עינו מלהכשל בראיות אסורות, הרי הוא בעל הבית על העין, ועי"ז ניתן לו הכח למשול על האות עי"ן, וזהו 'הנה עין ה' אל יראיו', נקט לשון 'יראיו', לרמז שמסר הקב"ה את האות עי"ן דייקא למי שהוא ירא שמים, והעיקר של ירא"ש נמדד בשמירת העינים, כי ירא"ה אותיות ראי"ה, ועל כן זה האיש ירא ה' שעוצם עינו מראות ברע, לו מסר הקב"ה האות עי"ן 'להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב'.

ובאמת מקור ענין זה הוא בגמ' (תענית ח'): בההוא עובדא דר"ש בר נחמני דהוה כפנא (רעב) ומותנא (דבר) אמרי היכי נעביד ניבעי רחמי אתרתי לא אפשר אלא ליבעי רחמי אמותנא וכפנא ניסבול, אמר להו ר' שמואל בר נחמני ניבעי רחמי אכפנא דכי יהיב רחמנא שבעא לחיי הוא דיהיב דכתיב (תהלים קמח), פותח את ידיך 'ומשביע לכל חי' רצון.

וכע"ז מספרים בשם רבינו הרה"ק הרבי ר' מאיר מפרימשלאן זי"ע, שבירך לחולה מסוכן רח"ל בפרנסה טובה, ואמר שלא מצא לו פתח בשערי רפואה, וע"כ דפק בשבילו על פתחי שערי פרנסה, וכשפעל פרנסה ממילא נתרפא האיש דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב.

-ג-

שח כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

פעם באו שני אנשים להתדיין בבית דינו של הרה"ק מאפטא זי"ע, הדיינים היושבים על מדין דנו בזה והוציאו מתחת ידם פסק דין ערוך ומנומק לטובת אחד מהצדדים, וביקשו מהראש בית דין הרה"ק מאפטא לחתום עליו, לאחר שעבר על הפסק ביקש הרה"ק להמתין כמה ימים עם הפסק כדי שיוכל לעיין בדבר.

באחד מאלו הימים בא לבית הרה"ק הבעל דין שפסקו לטובתו שהיה עשיר עתיר נכסים, ובחשאי הכניס סכום מכובד

אהבתו לישראל לעולם קיימת

-א-

בעת שביקר כ"ק רבינו זי"ע בבית מדרשו של הרה"ק מאפטא זי"ע בעיר 'יאסי' נענה ואמר:

ה'אפטא רב' זי"ע צוה על ביתו לא לכתוב שום שבח על מצבת קבורתו, רק את התואר 'אוהב ישראל', ולכאורה היה צריך לכתוב 'אהב ישראל' בלשון עבר ולא 'אוהב ישראל' בלשון הווה, אלא מן ההכרח לומר שאהבתו אלינו בתוקף עד עכשיו, ומעתיר בעדינו לטובה לפני כסא הכבוד, ומה כאן עומד ומשמש אף שם עומד ומשמש.

וסיים כ"ק רבינו זי"ע: 'דער פלאץ וואו דער הייליגער אפטא רב זי"ע האט געדאוונט איז עושה רושם, א רושם אויף דורות, אויף תמיד, ס'איז אז זכות אז מקען אריין קומען און דעם ביהמ"ד, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל. (אלה מסעי)

-ב-

הרה"ק מאפטא זי"ע א עצר מגיפה ע"י שהפך גזירת 'מות' ל'מעות'

שח כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בשם אביו בעל נוע"א זצוק"ל:

שמעתי מפה קודש הדרת הרה"ק רבי משה לייב מפאשקאן זי"ע, שרבינו הרה"ק מאפטא זי"ע בא פעם לאיזו עיר שהיתה שם מגפה ר"ל, וכשבאו בני העיר לשחר את פניו, איחל להם שירוויחו מעות הרבה. אנשי העיר בשמעם זאת הרעימו בקולם, רבינו הק', למה לנו עתה מעות כשהמגפה משתוללת בראש חוצות, לכל לראש יברך אותנו רבינו שיסיר השי"ת המגפה מעלינו.

ויען אותם הרה"ק זי"ע ויאמר להם, שהצדיק כשרואה חס ושלום גזרת 'מות' ר"ל, בכחו להפוך את ה'מות' ל'מעות', על ידי שמכניס את האות עי"ן באמצעה, וזה מרומז בהכתוב (תהלים ל"ג, י"ח) 'הנה עיני ה' אל יראיו למיחלים לחסדו', פי' שהקב"ה מסר ליראיו הצדיקים את האות עי"ן שיוכלו להפך גזרת 'מות' ל'מעות', ועל ידי זה פועל ומשפיע בתרתי, חדא 'להציל ממות נפשם', כמו גם 'לחיותם ברעב'.

ומוסיף מרן רבינו הנוע"א זי"ע, הנה שיחות חולין של ת"ח צריכין לימוד (עבודה זרה יט): וצריך להאזין ולדייק היטב בדברי הצדיק וכמאחז"ל חייב אדם לומר בלשון רבו כיון שטמונים בלשונו עומק לפנים מעומק, ובעובדא הנ"ל דייק הרה"ק מפאשקאן זי"ע,

עוברות והנהגות

נגינה ח"ב

• סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים שלפני שנים רבות בליל ר"ה, בעת הסעודה התחיל רבינו ניגון בלי תיבות, וכבר היה מאד מאוחר ולחש אדמו"ר שליט"א לאוזני רבינו שעוד מעט ילכו להתפלל שחרית ושתק רבינו ולאחר שסיימו הניגון התחיל רבינו לומר: "ס'איז ידוע, דער טאטע זצ"ל האט נאכגעזאגט פון סקווירא'ר רבי זצוק"ל אז א ניגון אן ווערטער איז גרעסער פון א ניגון מיט ווערטער, ווייל ווען מ'זאגט ווערטער איז מען מצמצם די בקשה אין די ווערטער, משא"כ א ניגון אן ווערטער קען מען אלדינגס אינזינען האבן. ס'איז דאך ר"ה, ווער ווייסט צו דער ניגון אן ווערטער איז חשוב'ער פון די אלע תפילות מיט ווערטער" ... (ידוע שאאמ"ר זי"ע אמר בשם האדמו"ר מסקווירא זי"ע שניגון בלי מילים הוא יותר גבוה מניגון עם מילים כי בניגון עם מילים מצמצמים את הבקשה במילים ובניגון בלי מילים אפשר לכוון הכל, היום הרי ר"ה מי יודע אם הניגון בלי המילים יותר חשוב מכל התפילות עם מילים) והתחיל רבינו עוד פעם את הניגון הנ"ל בהתלהבות גדולה.

• ערב יום טוב של סוכות שתע"ג חזר מביה"ח והיה חלש מאד ומשום כך התפלל מנחה של ערב יו"ט ומעריב בחדרו למעלה עם מנין מצומצם ולאחר מנחה ביקש לנוח מעט וישב על הכסא וביקש: "מ'דארף מקבל זיין די הייליגע יו"ט בשמחה. זינגט'ס א ניגון, דער ניגון פונעם בארדיטשוב'ער רב זי"ע" (צריחה) לקבל את היו"ט בשמחה תשירו שיר, את הניגון של הרה"ק מבארדיטשוב). ושאלנו אותו אם כוונתו ל"אום אני חומה", אמר "מ'קען דאס אויך זינגען, אבער ס'איז דאך יעצט שמחת בית השואבה. זינגטס אלו ואלו אומרים".

• בסעודה שלישית פר' כי תשא ביקש מכ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים לשיר הניגון של אביו, וכששאל אדמו"ר איזה ניגון, מי יתן מציון? אמר: "נע, דאס זינגט מען פאר'ן בענטשן. ס'קומט יעצט פורים, ס'איז דאך אז זמן פון קבלת התורה" והתחיל הניגון "כי לקח טוב". ואח"כ התחיל הניגון "שישו ושמחו בשמחת תורה".

• בסוף סעודה שלישית פרשת דברים - שבת חזון - שבת ערב תשעה באב - שתע"ב, כיבדו אחד מהנוכחים לשיר שיר המעלות והתחיל על הניגון 'חסל סידור פסח'. אמר רבינו בקורת רוח: "כימי

עוברות ואמרות טהורות מצדיקי הרורות - המשך

הרה"ק מריזין זי"ע הפליא בגודל עבודת האכילה של הרה"ק מאפטא זצוק"ל אשר כידוע עבודתו הגדולה והקדושה באכילתו למעלה מהשגת אנוש, ואמר עליו בקדשו שהרה"ק מאפטא מרגיש אבנים באכילתו. ומסופר שפעם בא אורח לבית הרה"ק מאפטא, בו בשעה שישב הרה"ק בבית דינו לשפוט משפט צדק, וצוה הרה"ק לאנשי ביתו להכין לאורח סעודת ערב ומקום ללון, כשסיים הרה"ק הדין תורה ושב לביתו, ראה שאין האורח נמצא, ושאל לאנשי הבית ע"ז, ואמרו שסירב האורח לסעוד סעודת ערב למרות הפצרותיהם משום חולשא דאורחא שהיה עיף ויגע ופנה מיד לשכבר לישון, ונענה הרה"ק בתמיה "איך פארשטיי נישט, ווי שעמט זיך נישט א איד פאר'ן בורא עולם, זיך צו לייגן שלאפן אן א וויעטשערע" (איני מבין האיך לא יתבייש יהודי מבורא עולם, לשכב לישון בלא לסעוד סעודת ערב).

והוסיף מרן רבינו זי"ע, שבזה יתבאר על נכון דברי רש"י ז"ל בפר' בלק עה"פ (במדבר כג, כד) לא ישכב עד יאכל טרף, לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו, ויש להבין כפל הלשון "אוכל ומחבל", ולפי הנ"ל אתי שפיר שכן על ידי סעודת הערב נתוסף בו יתר שאת וכח לעבוד את השי"ת, ועי"ז ש'אוכל', 'מחבל' הוא כל מזיק הבא לטרפו, או ע"ד אכילת הכהנים אשר אוכלין כל הלילה (עי' ברכות פ"א מ"א) ואז"ל כהנים אוכלין ובעלים מתכפרים (יבמות מ). וכמו"כ הצדיקים האוכלים בקדושה ובטהרה שולחנם דומה למזבח (שו"ע או"ח סי' קס"ז ס"ז) והם אוכלים וישראל מתכפרים. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - כת י"ב)

לתוך כיס הקאפטן (מלבוש עליון) שהיה מיוחד ללבשו בראש חודש, כשהגיע ראש חודש ולבש הרה"ק את מלבושו, מצא בתוך הכיס מעות, ולא ידע הרה"ק מאין באו.

אחר זמן באו שלוחי ב"ד אליו כדי להחתימו על הפסק דין, ובקראו את הפסק הרגיש שהדברים נראין לו ביותר, ותמה לעצמו מה נשתנה כעת שדעתו נוחה מהפסק יותר מבפעם הראשונה, ובס"ד עלה בדעתו שהדבר קשור איך שהוא עם המעות שמצא בכיסו בראש חודש, ושאל הרה"ק לבני ביתו אם מאן דהו ביקר בבית לפני ר"ח, ואמרו לו שאכן כן העשיר דגן היה כאן ולא ידענו עד עכשיו מטרת ביקורו.

הרה"ק מאפטא שלח לקרוא אליו את העשיר, וכשבא לפניו הרעים הרה"ק בקולו 'רשע תן תודה' וגזרנו עליך להודות על האמת אם הכנסת את המעות לכיסי, והודה העשיר על מה שעשה, והחזיר לו הרה"ק את מעותיו, ושוב לא נטה לבו של הרה"ק לטובת העשיר.

ועפי"ז מבאר מרן רבינו זי"ע לשון הכ' (דברים טז, יט) ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי 'צדיקים', ויש לדקדק הלא צדיקים אינם לוקחים שוחד, ועיין ברש"י ז"ל שלכן פי' דברים המצודקים, אבל סתם לשון הכ' משמע צדיקים ממש. ומעובדא הדין חזינן שכח השוחד משפיע אף כשאין הדין יודע שקיבל שוחד, ולכן אף צדיקים ממש שנתנו להם שוחד שלא מדעתם, השוחד מסלף דבריהם. (נעימות יאמרו פב)

-ד-

רבינו מרדכי מפליא את עבודת האכילה של הרה"ק שח כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

• נביא כמה עובדות מעניני ניגונים בחלומות. אחר בדיקת חמץ שת"ע התחיל רבינו את הניגון 'אלוקים יחננו' ולאחר כמה פעמים שזימרו עמד לרקוד על ניגון זה ולאחר הריקוד ביקש מבנו כ"ק אדמו"ר שליט"א מוויליאמסבורג שיספר למשתתפים מהיכן ניגון זה, וסיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א שבשבת בא דבהאי שתא היה רבינו בעיר הנופש פאלם ספרינגס ובערש"ק הקיץ רבינו מהתנומה וניגון זה בפיו, וסיפר שאביו זצוק"ל בא אליו בחלומו ושר איתו ניגון זה, והוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א שהבבא

צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. דער הייליגער בארדיטשוב'ער רב זי"ע זאגט אז ס'וועט זיין נאך גרעסערע ניסים, פאר דעם האט מען געזינגען א פסח'דיגע זמר. אויך איז א סימן א"ת ב"ש, די ערשטע טאג פסח פאלט אויך אויס תשעה באב, דער אייבישטער וועט העלפן מ'זאל זוכה זיין אויפ'ן גאולה שלימה בב"א. וביקש לשיר 'די שבת קודש קומט', ואמר: "דאס וועט זיין א נחמה".

• רבינו ראה בניגונים דרך לפעול ישועות לכלל ישראל, ונביא כמה דוגמאות: כשהזכירו לפני רבינו את המחותן הרה"ח ר' אברהם קליינמאן ז"ל לרפואה שלימה, היה זה בעת עריכת הקידוש ביום שמיני עצרת, ובמקום עשה ניגון "אבינו מלכינו שלח רפואה שלימה לחולי עמך".

• פעם באמצע ברכת לחיים הזכיר להתפלל על האי גאון וחסיד ר' משה צבי בן פייגא רבקה זאבערמאן שליט"א, ואמר, הרי תורה מגנא ומצלא, והתחיל לשיר את הריז'ענער תנועה בכדי לעורר עליו רחמים. והרבה פעמים ראו לאחר הקוויטלעך או לאחר שעזר ליהודי, ששר לעצמו ניגון או תנועה.

• מספר המשב"ק הרה"ח ר' אברהם יצחק בלום הי"ו שכשנסע פעם רבינו זי"ע בדרך ורצה ללמוד את חוק לימודיו הקבוע וכשהזכירו לו שעכשיו ניטל ואפשר לנוח קצת, סגר הספר ואמר: "ס'איז ניטל. פאנג אן א ניגון", וזימר כל הדרך. (שהרי הלימוד באמת אסור, וסיפורי צדיקים ג"כ יש מפקקים, אבל שירות ותשבחות לקל חי מותר).

• מספרים נכדיו, פעם שאלנו את רבינו אם מותר לזמר לפני ברכת התורה, שאל אותנו: "פארוואס נישט?" אמרנו לו שהרי ניגון הוא כמו תורה, השיב ע"ז: "א ניגון איז אזוי ווי ברכת התורה. ס'איז דאך אהבת המצוה" (עיין ב"ח ריש הלכות ברכת התורה). כשפנית ללכת שאל אותי: "פון וואו נעמסטו אז א ניגון איז אזוי ווי תורה? פון עלטער זידי?" אמרתי לו שמן המעשה עם המונקאטש'ער רב שליט"א (שחלם שרבינו בעל הנועם אליעזר זי"ע בא אליו ושאל אותו אם הוא זוכר הניגון שעשה כשביקר אצלו בפסח, אמר המונקאטש'ער רב שהוא לא זוכר, תמה הנועם אליעזר זי"ע ואמר, הלא כתיב השוכח דבר אחד... אמר המונקאטש'ער רב שכתוב 'ממשנתו', אמר לו הנועם אליעזר: "א ניגון איז דאך אויך תורה". אמר רבינו: "יא יא, אן אינטרעסאנטער חלום". ואח"כ אמר על אביו "וואס מ'טוהט דא טוהט מען דארט אויך" (מה שעושים כאן עושים שם).

הראשונה הוסיף רבינו בעצמו והפסיק רבינו זי"ע את דברי בנו...
• יום אחד, כשקם רבינו ביקש מכ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים שהוא רוצה להדליק נר נשמה לז"נ אביו זצוק"ל שראה אותו עכשיו בחלומו, וסיפר שהנה בחלומו ראה את אביו מעיין בספר ורבינו ניגש אל אביו זי"ע וביקש ממנו שיזמר לו את הניגון על התיבות 'תובלנה בשמחות וגיל תבואינה בהיכל מלך', ובמהלך השבועות הבאים שר רבינו את הניגון הזה וסיפר גם ברבים את החלום הנ"ל.

עוברות והנהגות

והסיבה לזה הוא שבאותו רחוב היה מנין קבוע בשעה 8:00, ורבינו זי"ע חשב שבשעה ההוא לא יהיה מנין כיון שכבר מתפללים שם ולכן הקדים את הזמן לשעה 7:30, ולא עלה על דעתו שבאים להתפלל עמו, אלא מתפללים בשעה זו כי בדיוק יש מנין.

בא' השנים ביא"צ של אמו ע"ה לפני תפלת מנחה ביקש רבינו זי"ע שילכו לבקש רשות מהחזן הקבוע (-הרה"ח ר' כלב זאפיר שליט"א) שיש היום חיוב ואם הוא אינו מסכים שיודיעו לו שידע לתת להתפלל במקום אחר, והסבירו לרבינו זי"ע שלא צריכים לבקש רשות הלוא אם רבינו רוצה לגשת אל העמוד ודאי שהוא יסכים אף בלא סבה, ורבינו זי"ע לא הרפה וביקש שילכו אליו לבקש רשות, וכאשר קיבל בפירוש רשות נחה דעתו.

סיפר א' מבאי ביתו שבשנותיו האחרונות של רבינו זי"ע כשלא היה בכוחו לעמוד בכל שעת התפלה והמקצת שעמד היה עד כלות הכוחות, ובימים הנוראים נהג רבינו זי"ע לגשת אל העמוד, וכיון שהיה לו קשה לעמוד ביקשו ממנו כשלא יוכל לעמוד ישב, אבל הוא סירב בכל תוקף לישוב הרי הוא חזן וצריך לעמוד, ובא' הפעמים שניסו לשכנעו אמרו לו שהרי גיסו כ"ק הרה"ק מוויזשניץ מאנסי זי"ע ג"כ יושב בשעה שהוא ניגש לתפילה, ענה רבינו זי"ע בתנועת ביטול "הרי גיסי מוויזשניץ מאנסי הוא רבי ולכן הוא ניגש לעמוד ורבי מותר לו לשבת, אבל אני הרי אנשים באים לשמוע אותי משום שאני חזן יפה וחזן צריך לעמוד מפני כבוד הצבור", ולא עלה על דעתו בכלל שהכבוד לציבור הוא אדרבה כשהוא יושב משום שזה הוא יותר נח לו.

פעם נכנס א' אל רבינו זי"ע ושאל אותו מהו ראחמיסטרוויקא, ענה לו רבינו זי"ע: אה... איך ווייס נישט... גארנישט מיט גארנישט, שאל אותו אבל מה זה דורש מאתנו, ענה לו רבינו בזה"ל: "דאווענען גוט, לערנען גוט, נישט רעדן אויף א איד קיין שום שלעכטס".

סיפר א' מהמקורבים זכורני בשנת תש"ע בפעם האחרונה שנסע רבינו זי"ע נסיעה לארץ ישראל, איך שהלך בשדה התעופה בין כל האנשים עם תיקו בידו, ולפני שעלו למטוס ישבו והמתינו על הספסלים, ורבינו זי"ע ישב בין כל האנשים ואמר חק לישראל, וכשראו שיש עוד זמן עד שיעלו למטוס רצו להתפלל תפלת מנחה, ונגשו אל רבינו זי"ע ואמרו לו שרוצים להתפלל תפלת מנחה, מיד קם ממקומו בזריזות והלך אל הכיור ונטל ידיו וחזר בזריזות אל מקומו ושאל "ווי האלט מען... מ'אהט שוין אנגעהויבן", ולא עלה על דעתו בכלל שממתינים עליו.

וכך היה כמה פעמים משנת תשס"ה שאז עבר רבינו זי"ע אירוע רפואי ונחלש קצת, וכמה פעמים היה מתאחר קצת לביהמ"ד לשחרית, [עד שנת תשס"ה היה רבינו נכנס לכל התפילות והמעמדים בזמן המדויק], ומיד שאל אם אפשר לבדוק מתי מתחיל המנין למטה בבית אורי [- בית אורי הוא א' מהשטיבלעך המרכזיים הנמצאים בקומת המקוה קומה א' לרדת -], ורק כשאמרו לו שעדיין לא התחילו להתפלל בביהמ"ד נחה דעתו שאפשר להתפלל ביישוב הדעת.

וכן מסופר שכאשר ייסד רבינו זי"ע את בית מדרשו בבורו פארק, קבע את זמן תפלת שחרית לשעה 7:30,

פנינים מלוקט מספרי אמרות טהרות על ימי השובבי"ם - א'

א. בענין ימי השובבי"ם, איתא בספר תולדות אהרן להרה"ק רבי אהרן מזיטאמיר זי"ע (פר' שמות ד"ה שובבי"ם הם) שימי השובבי"ם חשובים כעשרת ימי תשובה, היינו שהימים הללו מסוגלים לקבלת תשובה ולקבלת התפלות לפני הקב"ה כמו עשרת ימי תשובה, ויש לו בזה א גאנצע שמועס באריכות עפ"י קבלה, ובתחלת הדברים כתב שבימי השובבי"ם צריכים לעבוד על תיקון המדות ועל זיכון המחשבות, ובפרט על ג' מדות, עצבות, כעס, וגאות. (ה"ב עמו' כ"ט)

ב. ובשארית ישראל (שער השובבי"ם) האריך מאוד בעניני שובבי"ם, וכתב (שם דרוש א') שימי השובבי"ם גדולים עוד יותר מעשרת ימי תשובה, כי יש כמה עבירות שאין התשובה מכפר עליהם בעשי"ת, כגון מה שאמרו חז"ל (יומא פה, ב) עבירות שבין אדם לחבירו אין יוהכ"פ מכפר עליהם עד שירצה את חבירו, אבל בימי השובבי"ם מוחלים אפילו על עבירות שבין אדם לחבירו, עכדה"ק והוא פלא.

ואפשר לומר ביאור דבריו, כי הנה בכל חטא בין אדם לחבירו הרי יש בו גם חטא בין אדם למקום, ואיתא בברכי יוסף (ריש סי' תר"ו) בשם מהר"ש גארמיזאן במה שאמרו חז"ל עבירות שבין אדם לחבירו אין יוהכ"פ מכפר עד שירצה את חבירו, הכוונה שאין מכפר על שום חלק מהעבירה כל זמן שלא ריצה את חבירו, אפילו החלק שבין אדם למקום, וע"ז חידש השארית ישראל שבימי השובבי"ם מוחל הקב"ה על חלק העבירה שבין אדם למקום אפילו בלי שירצה את חבירו, אבל חלק החטא שבין אדם לחבירו ודאי אינו נמחל עד שירצה את חבירו. (ל"ב עמו' ל')

פנינים מבעלי היולא שולקטו מספרי אמרות טהרות

ד' בשבט - הרה"ק ר' ישראל מפאליצק זי"ע:

איתא במאור עינים (בפרשת מקץ ד"ה אבות) בשם הרה"ק רבי ישראל מפאליצק זי"ע לפרש מאמר חז"ל "ומלבשתו ענוה" (אבות פ"ו מ"א), שהענוה צריך

להיות לאדם כמו לבוש, לפעמים צריכים ללבושו ולפעמים צריכים לפושטו, כגון מה שאמרו זרוק מרה בתלמידים (כתובות ק"ג, ב), דכשבאים להכניס יראת שמים בלב התלמידים צריכים לפשוט הלבוש של ענוה ולהתנהג בתקיפות. (ח"ד עמ' ק"ב)

ד' בשבט - הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע:

א. מעשה שהיה אצל הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע שנסע פעם בספינה יחד עם תלמידו הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, ובאמצע הנסיעה נעשה רוח סערה גדולה בלב ים עד שהיה נראה שעוד מעט והספינה תישבר, והיה הרה"ק רב משה לייב מסאסוב זי"ע בשמחה גדולה עד מאוד, והאנשים שהיו עמם בספינה תמהו עליו ושאלו לשמחה מה זו עושה... נענה ואמר "ווייל איך וועל שוין באלד זיין ביים טאטן"... (ח"ב עמ' רס"ד).

ב. כ"ק מו"ח זצוק"ל היה רגיל לומר בשם הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע מה נקרא אהבת ישראל אמיתי: "אז מען קען נישט אפלעקן דער וואונד פון א איד, פעלט דאס אין אהבת ישראל!" (ח"ג עמ' שמ"ב)

ג. כ"ק מו"ח זצוק"ל הראה לי פעם מכתב מהרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (נדפס בסוף ספר ליקוטי רמ"ל) שרצה לפעול איזה ענין בעיר אחת, וכתב תוך הדברים: "מי אנכי הקטן שקטנים, מעולם לא יראתי מפני אדוני האדונים, ואם לא חטאתי רק זאת שאני אומר מאה ברכות בכל יום בלא יראה ופחד אשר בעוונותי הרבים אני מכעיס להשי"ת ב"ה וב"ש מאה פעמים בכל יום, או לי אוי לנפשי", עכ"ל. כ"ק מו"ח זצוק"ל הראה לי זאת "מיט א ציטערניש", "ער האט שטארק צוקאכט" בתיבות אלו שכתב הרה"ק זי"ע בשברון לב כזה אשר לדעתו אינו מברך המאה ברכות ביראה ופחד כראוי. (ח"ה עמ' קס"ט)

ד. הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע הלך פעם דרך איזה יער, ובאמצע הדרך תפסו אותו שודדים גזלנים ולקחו אותו למאסר באחד המערות שלהם, והמתינו עמו לראש הגזלנים שיבוא ויחרוץ גורלו, בהיותו עמם במערה שמע איך שאחד הגזלנים -

שהיו כולם מזרע ישראל - בוחן את בנו בלימודו, ועל כל תיבה שלא ידע לענות כהוגן מכה אותו מכות רצח בלי הרף, על כל מילה בפני עצמה. כשבא ראש הגזלנים וראה אותו הכיר בו תיכף כי הוא הרה"ק רבי משה לייב זי"ע, ותמה בפני חביריו ואמר: "איהם האט עטס גענומען", והורה לשחררו תיכף ומיד, באומרו כי הרה"ק הציל אותו פעם בפדיון שבויים, לכן אי אפשר לשפוך את דמו.

קודם לכתו אמר הרה"ק רבי משה לייב זי"ע כי ברצונו לשאול שאלה אחת מאותו גזלן שהכה את בנו, ושאלו מדוע הכהו בחוזק רב כזה, השיב האב כי אצל הגזלנים קורה לפעמים שהשוטרים מגלים אחד מהם ותופסים אותם ומלקים אותו לגלות את מקום חביריו היכן הם מסתתרים, וצריך להיות מסוגל לסבול הרבה ובכל זאת לא לגלות לשוטרים מאומה, על כן הנני מרגיל אותו יום יום במכות חזקות, כדי שיהיה מסוגל לקבל מכות ולסבול.

שוב אמר הרה"ק רבי משה לייב זי"ע כי כעת רצונו לדבר רגע עם הילד, מיד קראו לילד שיבוא אליו ושאל אותו, איך היית יכול לסבול מכות גדולות וקשות כאלה, וכיצד לא יצאה מפין אפילו אנחה קלה, השיב הילד כי בכל פעם חשבתי שברגע לפני ההכאה הרי איני מרגיש כלום, וגם כעבור עשר דקות מההכאה לא יכאב לי עוד, א"כ רק בשעת ההכאה עצמה כואב לי, וזה הרי אינו לזמן רב כל כך, ובכח מחשבה זו הייתי מסוגל להתגבר על הצער והיסורים!

לאחר שיצא הרה"ק רבי משה לייב זי"ע מתחת ידם אמר כי התבונן בדעתו שכל הסיבה שנסתבב לו מן השמים להיות שם אצל הגזלנים היא כדי ללמוד מוסר השכל מאותו הילד, כי כך צריך כל אדם ללמד את עצמו להתגבר על כל היסורים, בשים לב שכל היסורים אינם אלא לשעה, וכעבור זמן מה יעברו ולא יהיו אצלו עוד. (ח"ג עמ' ת"י)

ד' בשבט - הרה"ק ר' אברהם מקאליסק זי"ע:

הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע מצא פעם אדם פשוט זקן וחולה

שהתאונן לפניו ואמר שהחיים כבר נמאסו עליו והוא כבר רוצה להפטר מהעולם הזה רח"ל, כששמע הרה"ק מקאליסק זי"ע את דבריו נענה ואמר: איזה שוטה הוא, הרי כדאי לחיות שמונים שנה, אפילו פשוטים, בשביל להניח תפילין פעם אחת בלבד, ואפילו אם יהיה זה בצורה בה מניח זקן זה תפילין עדיין הכל כדאי!! (ח"ב עמ' קל"ב)

ז' שבט - הרה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע:

א' ראיתי דבר פלא בספר ליקוטי מהר"א הרה"ק רבי אלעזר מקאז'ניץ זי"ע שהביא משם הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע וכו', בשם חמיו היהודי הקדוש זי"ע דברכה והצלחה הם שני דברים נפרדים, הצלחה הוא בדרך הטבע וברכה הוא חוץ לדרך הטבע, והצלחה שייך גם בחו"ל אולם ברכה אינו שייך רק בארץ ישראל, וע"ז הוסיף אביו הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע דבעת שהאדם מקדש עצמו ואז משוי נפשיה לבחינת ארץ ישראל, יוכל להיות אצלו ברכה גם בחו"ל. (ח"א עמ' רע"ח)

ב' תפארת שלמה על מס' אבות (פ"א ד"ה והוי דן) יש אן אינטערסאנטע שמועס על המשנה (פ"א מ"י) והוי דן את כל האדם לכף זכות וכו', ובין הדברים מבאר כי ישנם שני אופנים איך לומר מוסר ותוכחה, הא' הוא בדיבורים קשים, לומר לחבירו למה עשית כך וכך, והרי אסור לעשות כן, ואיך עברת על אסור חמור וגדול כזה, והב' הוא להוכיח אותו באהבה וברמז, וזה הוא האופן הנכון, והביא על זה מה שאמר הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע שכאשר באים להוכיח בני אדם, הדרך הישר הוא שלא להוכיחם בדברים קשים, לדבר בגנותם של ישראל, אלא להוכיחם בדברי ריצוי ונחת, ומשמע מדבריו שם שהיה בענין זה חילוקי דיעות בין הרה"ק מלעלוב זי"ע והיהודי הקדוש זי"ע, שלא להוכיח בדברים קשים רק באהבה ובריצוי, לקרב את הבריות באהבה לעוררם ליראת שמים וכו', ומאריך שם עוד בענין זה, דער גאנצע תפארת שלמה דארט איז א חסידיש'ע שטיקל. (ח"ג עמ' שכ"ג ועוד)